

դուռնան, թերեմէսի պէր վէհէ
արծի պէհան օրնուր :

«Պր թարափտան տէվլէթի Ա.
լինէ, վէ տիկէր թարափտան Սըր-
պիսթան վէ Դարատաղ պէյնիտէ
զուհուրա կէլէն մուխասէմաթ,
տըգգաթը քեամիլէմի ճէլպի իտէ-
րէք, տիւլէլի միւթթէֆիգա իլէ
պէրապէր հիւսնի թէվասուրթ
խուսուսուստա իւրար իյլէտիմ:
Սըրպիսթան թէվասուրթուսուր
թալէպ իյլէմիլ, վէ Պապը Ալի
տախի հիյնի միւրաքէրաթտա
Սըրպիսթանը թալէպիսի նազարը
իթիպարա ալմը տըր: Տիւլէլի սա-
յիլէ իլէ պիլ իթթիֆազ Պապը Ա-
լիէ պազը էսաս արգընը միւնա-
սա թէպիլի իտէպիլիլէր:

«Տիւլէլի մուազգամա պէյնի-
լինտէ գարալաշտըրլան իթթի-
ֆազա տալիլ միւթալաա իտէրէք,
գոնֆէրանս, տէվլէթի Ալիէնին
թէմաթիլէթի միւթիէսի վէ իս-
թիգալիլէթիսին մուհաֆազա
էսասը իւզէրինէ թէճէմիլի իթ-
տիկիսի, տէվլէթի Օսմանիէնին
մուրախապարը թաստիգ իտէր-
լէր, վէ Սըրպիս իլէ Դարատաղ
իւնարէթիլէրին մուհաֆազէտէն
էվլէթի հալէրինին իտատէսինէ
րաղը օրուրար, վէ տէվլէթի Ա-
լիէնին րուճիլ զըթաւընը շը-
մալ թարափտաթի էսալէթիլէր
կէլինճէ, պուրալարա տախի նի-
զամաթը մահէլլիէ վաղ իլէ,
պէյնիճէ էհալիլի մահէլլիէնին
քէնտի գապիլիանը իւզէրինէ
գոնթիլ իծրաթըն, վէ հիւքիւ-
մէթճէ վուգուա կէլէն հարաքեա-
թը քէֆիէէէ գարը թէճէմիլի
քէսպ իթմէլէրինէ, վէհասը գոնթ
Անտարի հաղըթիլէրինին թէք-
եալիֆի հաղըթընա զուհուրա
կէլէն իթթիֆազը մուհաֆազա
իթմէլիլէ րուրի մուվաֆֆազաթ
իյլէրլէր:

«Պապը Ալի քէնտիսին հիւսնի
ըրգաթըլա իլէրին պու սուրէթէ
գոնթիլաթըն գապուլ պուսու-
րուր, զիւրա պու խուսուս կէրէք
1836 ահմամէսինին ահքեամը
միւնտէրիճէսինէ, վէ կէրէք ումուճ
մէմալիլի մուհուրէսի ճահանէի-
չին իթթիլաղ պուրըրաճազ օ-
լան տահա զիւրաթէ մասի իսլահաթ
էֆքեթընա ասպա մուղայիլ տէ-
լիլ տիլ:

«Պու հալտէ, տէվլէթի Ալիէն-
նին մուրախապարը, լանիէսնը
Սըրպիլ Դարատաղա թէպիլիլի
օլան ճիհէթիլտէ, Դարատաղա
թէրքի արազի իտիլմէսի, վէ Սըր-
պիսեա, իմարէթի մէղքիւրէնին
աղտէմճէ տախի աղուլէտիկի
իւզէրէ, պաղը մահէլլէր վէրիլմէսի
թէլիլիֆ օլուսմուշ օլուղուսու
քէմալի թէճաճիւպլէ կէօրմիւշ
օլուղալարընէ սէթը իտէմէլլէր:
«Օսմանը մուրախապարը պի-
լէմէլլէր քի, տէվլէթի Ալիէնին
աօտիլչի հալինի պու տէրէճէ
իլիլալ իթմիլ օլան պիլ հիւսնու
կիպի, հաղըթը պիլ հիւսնուսու
ալէխուսուս Սըրպիլ իմարէթի թա-
րաֆընտան պիլ տալիլ վուգու
պուլմամաթը իլին, Պապը Ալիէնի
թէճէմիլի իթմէլլէր իւզէրէ, կէրէք
մէսէլլէն զուհուրիստէն էվլէթի
վէ կէրէք սոնրա իտիլէն թէճէմի-
նաթա, զիւր օլուսան թէլիլիֆ-
լէր նէ սուրէթիլ իթթիլաթ իտէ-
պիլիլլէր:

«Մուաղգամ տէվլէթիլէր պու
խուսուստա Պապը Ալիէնին էֆքեա-
լընը պիլիլլէր, վէ զաթէն շու էֆ-
քեթընը գաթը ու գըլմէթի պի-
լէմէսի իլին, հիւքիւմէթի Սէ-
նիլլէ թէլիլլէն մուաղգամ տէվ-
լէթիլլէր իտատէլլէրինէ կիւլիլ-
միլ իտի: Հաթիթա ինկիլլէն-
նիլլէն:

ԳՕՆՖԻՐԱՆՆԵՐՆ ՄԱՁԱՅՄԱՆԱՐԸ
ԻՖԻՆՆԻ ԻՃԹԻՄԱ

161 28 ԳԵԿՄ. 1876

(Ճիւղմա իրթիսի կիւնքի նիւստիլիգ
տէն պազըլէր):

Պատէ հու Սաֆիլէթ Բաշա հաղ-
ըթիլլէր քէլմաա աղաղ պիլլէր:

շու վէճէլէ պէհանը էֆքեթը իյլէ-
տի:

«Տէվլէթի Ալիէն մուրախա-
լարը, աղտէմիլ գոնֆէրանտա
քէնտիլլէրինէ թէպիլիլ գըլընան
լանիէսեթ տըգգաթը թամմէ իլէ
միւթալաա իթմէլլիլ քէնտիլլէ-
րինէ պիլ վաղիֆէ ատտ իյլէտի-
լէր: Վէ էսալընը լանիէսեթ մէղ-
քիւրէնին միւթթէլիլիֆ նօգթալա-
րը հաղըթընա պիլ սուրէթի մախ-
սուսէտէ պէհանը հալ իթմէլլիլի
վաղթը անէրէ թալիլիգ իտէրէք,
պու կիւնիլիլ մէղքիւր լանիէս-
եա տալիլ իթմիլ օլուղալարը միւ-
թալաաթը ումուսիլէնի գոնֆէրան-
սա թէպիլիլ իտէպիլիլլէր:

«Տիւլէլի մուազգամա պէյնի-
լինտէ գարալաշտըրլան իթթի-
ֆազա տալիլ միւթալաա իտէրէք,
գոնֆէրանս, տէվլէթի Ալիէնին
թէմաթիլէթի միւթիէսի վէ իս-
թիգալիլէթիսին մուհաֆազա
էսասը իւզէրինէ թէճէմիլի իթ-
տիկիսի, տէվլէթի Օսմանիէնին
մուրախապարը թաստիգ իտէր-
լէր, վէ Սըրպիս իլէ Դարատաղ
իւնարէթիլէրին մուհաֆազէտէն
էվլէթի հալէրինին իտատէսինէ
րաղը օրուրար, վէ տէվլէթի Ա-
լիէնին րուճիլ զըթաւընը շը-
մալ թարափտաթի էսալէթիլէր
կէլինճէ, պուրալարա տախի նի-
զամաթը մահէլլիէ վաղ իլէ,
պէյնիճէ էհալիլի մահէլլիէնին
քէնտի գապիլիանը իւզէրինէ
գոնթիլ իծրաթըն, վէ հիւքիւ-
մէթճէ վուգուա կէլէն հարաքեա-
թը քէֆիէէէ գարը թէճէմիլի
քէսպ իթմէլլէրինէ, վէհասը գոնթ
Անտարի հաղըթիլէրինին թէք-
եալիֆի հաղըթընա զուհուրա
կէլէն իթթիֆազը մուհաֆազա
իթմէլիլէ րուրի մուվաֆֆազաթ
իյլէրլէր:

«Պապը Ալի քէնտիսին հիւսնի
ըրգաթըլա իլէրին պու սուրէթէ
գոնթիլաթըն գապուլ պուսու-
րուր, զիւրա պու խուսուս կէրէք
1836 ահմամէսինին ահքեամը
միւնտէրիճէսինէ, վէ կէրէք ումուճ
մէմալիլի մուհուրէսի ճահանէի-
չին իթթիլաղ պուրըրաճազ օ-
լան տահա զիւրաթէ մասի իսլահաթ
էֆքեթընա ասպա մուղայիլ տէ-
լիլ տիլ:

«Պու հալտէ, տէվլէթի Ալիէն-
նին մուրախապարը, լանիէսնը
Սըրպիլ Դարատաղա թէպիլիլի
օլան ճիհէթիլտէ, Դարատաղա
թէրքի արազի իտիլմէսի, վէ Սըր-
պիսեա, իմարէթի մէղքիւրէնին
աղտէմճէ տախի աղուլէտիկի
իւզէրէ, պաղը մահէլլէր վէրիլմէսի
թէլիլիֆ օլուսմուշ օլուղուսու
քէմալի թէճաճիւպլէ կէօրմիւշ
օլուղալարընէ սէթը իտէմէլլէր:
«Օսմանը մուրախապարը պի-
լէմէլլէր քի, տէվլէթի Ալիէնին
աօտիլչի հալինի պու տէրէճէ
իլիլալ իթմիլ օլան պիլ հիւսնու
կիպի, հաղըթը պիլ հիւսնուսու
ալէխուսուս Սըրպիլ իմարէթի թա-
րաֆընտան պիլ տալիլ վուգու
պուլմամաթը իլին, Պապը Ալիէնի
թէճէմիլի իթմէլլէր իւզէրէ, կէրէք
մէսէլլէն զուհուրիստէն էվլէթի
վէ կէրէք սոնրա իտիլէն թէճէմի-
նաթա, զիւր օլուսան թէլիլիֆ-
լէր նէ սուրէթիլ իթթիլաթ իտէ-
պիլիլլէր:

«Մուաղգամ տէվլէթիլէր պու
խուսուստա Պապը Ալիէնին էֆքեա-
լընը պիլիլլէր, վէ զաթէն շու էֆ-
քեթընը գաթը ու գըլմէթի պի-
լէմէսի իլին, հիւքիւմէթի Սէ-
նիլլէ թէլիլլէն մուաղգամ տէվ-
լէթիլլէր իտատէլլէրինէ կիւլիլ-
միլ իտի: Հաթիթա ինկիլլէն-
նիլլէն:

ԳՕՆՖԻՐԱՆՆԵՐՆ ՄԱՁԱՅՄԱՆԱՐԸ
ԻՖԻՆՆԻ ԻՃԹԻՄԱ

161 28 ԳԵԿՄ. 1876

(Ճիւղմա իրթիսի կիւնքի նիւստիլիգ
տէն պազըլէր):

Պատէ հու Սաֆիլէթ Բաշա հաղ-
ըթիլլէր քէլմաա աղաղ պիլլէր:

րա հիւքիւմէթիլին թէպիլիլաթըն-
տա միւնտէրիճ օլան էէֆքաղը ու-
մուսիլէն իլէ հալը հաղըրըն իպ-
գասը: Թապիլի, հիւքիւմէթի Սէ-
նիլլէնէ, Պապը Ալի միւթալա-
պէլտէ միւնտէրիճ թէճէմիլի ի-
չին, հիւ նէ թէտպիլլէր թէլիլիֆ
իտէճէք օլուր իսէ, պուսլար իլին-
տէն հալը հաղըրա էն զիւրաթէ
միւնտէրիճ օլանլար, տիւլէլի մուաղ-
գամա թարափալարընտան գապուլ
օլուսմաղընը մէմուլ իթթիլլէր
իտի: Պիւնաէն ալէյհ տէվլէթի Ա-
լիէն մուրախապարը, քէնտիլլէ-
րինէ թապիլ օլուսան լանիէս-
նըն Սըրպիլ վէ Դարատաղ իմարէթ-
լէրինէ տալիլ օլան ճիհէթի, հիւ-
քիւմէթի մաթպուլալարընը իսթի-
վէ ինկիլալընըն քեամիլլէն խարի-
ճինտէ պուրուստուղուսու պէհան-
տէն իծթիլաղ իտէմէլլէր:

«Ղանիհանը տիկէր ճիհէթիլին-
տէ միւնտէրիճ օլան իւշ վիլաեթի-
լէրին թէնալիլաթը մատտէսինէ կէ-
լինճէ, տէվլէթի Ալիէն մուրախ-
ալարըն անի միւթալաաթը արգ-
ու իֆատէ կիլմէք մէճպուրիէն-
թիլտէ պուրուստուղալարընա զգ-
հալը թէճէսիլի կիլլէրլէր:

«Ղանիհանը մէղքիւրէտէ, հիւ-
քիւմէթի Սէնիլլէնին էֆքեթըն
սէրպէթիլիլէսինէ, վէ մէմալիլի
մահուրէսի ճահանէտէ սաքին
պիլլիլմէ էհալիլի իթմ գըլընա-
ճազ միւսաաաթաթ թէմաթըլա
մուվաֆֆազ վէ Պապը Ալիէնէ գա-
պուլի գոլայ պիլ թապըմ նիլա-
մաթ պուրուստուղալարըն պաշա-
մալ ինկիլալընէ տախի պուրու-
մաղտա տըր քի, տէվլէթի Ալիէն
թարաֆընտան մուղալարըն օլան
ըրօկրամա ասլա միւսալիլ օլմա-
տըլը շէյլէ տուրուսն, պուսիլա-
մաթը, գանուսու էսասիլի ճէտի-
տին վէ տէվլէթի տէվաթ վէ թա-
րաղըրըն մուհաֆազա իտէկէ-
լէն հիւքիւմէթի հիւքիւմէթիլին ահ-
քսամ վէ մաթիլալաթը մատտիլէն
վէ մանէլիլիլէսինէ քեամիլլէն միւ-
թապը կէթիլմէք իւզըրէ, հիւ-
քիւմէթի Սէնիլլէնին մէվլէթի իծ-
րանէ գոնաճաղը պիլլիլմէ մէ-
սանի վէ իգտամաթը չիւրիւթէ-
ճէք տիլ:

«Պու նիլալաթ իլինտէ, տէվ-
լէթի Ալիէն մուրախապարը շու
աթիլտէք մատտէրիլ արգ ու պէ-
եան իտէրլէր: շէյլէ քի, միւս-
թէլիլ զօմիլիլ թէճէսիլի, էհ-
նէպիլլէրտէն միւրէքքէպ ժանտար-
մա ֆըրգաթընը իտիլալի, ասաքի-
րին գալէալարտա իծթիլալի, մա-
լիլէնին վէ ահքեամը ատիլիլէնին
ուսուլի նասպ ու թէվլէթի, Չէր-
քէս մէհաճիլլէրինին Ասիաեա
նալիլ, վէ սոյիլլէր:

«Միւսալէհալը վէ էեալաթը
ճահանէնին սաաթիլլէրին թէճէմիլ
իտէճէք օլան հիւ նէվիլ թէլիլի-
ֆի, հիւքիւմէթի Սէնիլլէնի ֆէվ-
գէլտէ տըղու իլէ գապուլ պու-
սուրիլ, հալ պու քի իլլէրի
պիւսալիլ իւն էէնի պիլ սուրէթի
վաղ իլէ, թէլիլ մէմալիլի մահ-
ուրէսի ճահանէտէ էֆքեթըն
ամիլլէր թալիլիլ, էհալիլլէրիլ իթ-
իլաթ, իտարէճէ ալէաթը իլիլալ,
վէ աղրաղը շախիլիլտէն նէլաթ
իտէն գալիլա վէ միւնաղալաթը
թէլիլիլ վէ տաեթիլ գըլան թէք-
լիլիլաթ, հիւքիւմէթի միւրալի-
լէյհաճա ասլա գապուլ օլուսու-
մալ: Ինկիլաա տէվլէթի Ալիէն
մուրախապարը, քէնտիլլէրինէ
թապիլ օլուսան լանիէսնըն պի-
լինճի տէֆա գըրաթըլա զուհու-
րա կէլէնճէք օլան վէ պալէատէ
պէհան իտիլլէն միւթալաաթը հաղ-

ընտա, գոնֆէրանտըն նազարը
տըգգաթընը տալիլ իթմէլլիլի
վաղիֆէտէն ատտ իյլէրլէր:

Ժէնէրալ Ինեաթիլէֆ. — Պու
խուսուստա պազը միւթալաա իթ-
մէք արգուսիլտէյիմ: Պապը Ալի
Սըրպիլիլան հաղըթընտա օլան էֆ-
քեթընը մուաղգամ տէվլէթիլէր
պիլլիլլէրէք, պու պապտէ քէն-
տիլի քեամիլլէն անլէրին իլէ վէ
մահալէմէսինէ իհալէ իթմիլ ի-
տի: Տէվլէթի Ալիէնին թէմալի-
նէթի միւթիլիլէսինին վիլաեթիսի,
գաթէն տէրքեալ պիլ մատտէ
տիլ: Ալլը տէվլէթիլէր մուրախ-
ալարընէն էֆքեթըն, չօք տէ-
ֆա քէնտիլլէրին մէլլուլ իյլէնէն
միւրէթիլաթըն պիլ տախի թէ-
քէրիլլէրին մէնն իյլէմէքտէն
իպարէթ պուրուստուղալարըն: Դա-
րատաղա կէլինճէ, սոն վուգու-
աթըլար զուհուրա կէլիլիլէն էսա-
տէ, հուսուսու թէպիլիլէն իլին
մահէլլի մէղքիւրէ պիլ գօմի-
սիսուս մախսուս կէնտէրիլլէր ի-
տի:

Սաֆիլէթ Բաշա. — Պու գօմի-
սիսուս իլալմընտան մաքսէտ,
սատէճէ հուսուսու մէվլուսէյի
թապիլլէ կիլլէմէք իտի:

Ժէնէրալ Ինեաթիլէֆ. — Պիլ-
վաղը գօմիլիլտէ մէղքիւրէն մէ-
մուրիլլէթի, էսալընը հուսու-
տու մէվլուսէնին թապիլլէն-
տէն իպարէթ իտի իսէ տէ, գոն-
ֆէրանտըն Դարատաղա ճիլալ օ-
լան վէ տէվլէթի Ալիէնին իսթի-
սալիլմէսինտէ նէվալիլիլ ասիլէն
տէեու զիլլը իտիլլէր պուրուսն
պազը նահիլէլլէրին հալը հաղըրը
իլէ մէլլուլ օլմաթը, տահա զի-
սուստէ թապիլի տիլ: Վէ գաթէն
Դարատաղ պէյնի պու նահիլէլլէր
իւզէրինէ հաղըթաթէն իծրայի
նուֆուլ իթմէլլէրտէ օլուղուսուս,
պու հալտէ Դարատաղ պէյնի
անլէրէ մէսուլ թուլմազ տահա
ֆայլալիլ տիլ:

Դէլալիլ Բաշա. — Պիլ միւթալաաթ
մէպիլ տիլ քի, Գոնֆէրանտ Սըր-
պիլիլան մուհաֆազէտէն էվլէթի
իւզէրինէ հաղըթաթէն իծրայի
նուֆուլ իթմէլլէրտէ օլուղուսուս,
պու հալտէ Դարատաղ պէյնի
անլէրէ մէսուլ թուլմազ տահա
ֆայլալիլ տիլ:

Դէլալիլ Բաշա. — Դիլմիլ-
քի հալ պու մէսէլլէր մէյտանա
գօյմաղ նիլլէթիլտէ տէյիլ իտիմ:
Լաքին մատաթ քի պու մէսէլլէ
մէյտանա գօնուս, պու հալտէ
չուրաթը իտիլլէր կէլիլ քի, է-
տիլլէն ահմամէսինին աղտիլտէն
սոնրա, րուսիլալ պիլ գօմիլլէր,
ահմամէսինին ալլիլլէն մատտէսի
ահքեամէնն, իտիլլէր ֆապըլ
թալիլլէն մէմուր օլմուշ, վէ գօ-
միլլէրի միւթալլէյին գալէմէ ալ-
տըլը իտիլլէր մուհաֆազէն, Սըր-
պիլիլան մէղքիւր մահէլլիլ իտիլ-
լէնէք օլուր իսէ, Դիւլիլալ իլլուր-
նիլ Սըրպիլ իմարէթիլլէն տախիլ
օլմուշ օլաճաղ տըր:

Ժէնէրալ Ինեաթիլէֆ. — Ծիմիլ-
քի հալ պու մէսէլլէր մէյտանա
գօյմաղ նիլլէթիլտէ տէյիլ իտիմ:
Լաքին մատաթ քի պու մէսէլլէ
մէյտանա գօնուս, պու հալտէ
չուրաթը իտիլլէր կէլիլ քի, է-
տիլլէն ահմամէսինին աղտիլտէն
սոնրա, րուսիլալ պիլ գօմիլլէր,
ահմամէսինին ալլիլլէն մատտէսի
ահքեամէնն, իտիլլէր ֆապըլ
թալիլլէն մէմուր օլմուշ, վէ գօ-
միլլէրի միւթալլէյին գալէմէ ալ-
տըլը իտիլլէր մուհաֆազէն, Սըր-
պիլիլան մէղքիւր մահէլլիլ իտիլ-
լէնէք օլուր իսէ, Դիւլիլալ իլլուր-
նիլ Սըրպիլ իմարէթիլլէն տախիլ
օլմուշ օլաճաղ տըր:

Թիլիֆ հաղըրէլլէրին իտիլլէն
մուհաֆազէտէն միւնտէրիճաթընտան
օլարազ, իյմա իթթիլլէր մատ-
տէլլէր պիլլէմէսուրու:

Սաֆիլէթ Բաշա. — Դէլալիլ
պէնտէնիլ տախի սէֆիլիլ միւշա-
րիլլէյին սէյլէտիլիլ խուսուս,
իտիլլէր շէրիլլին հանլը մատտէ-
լէրինտէ միւնտէրիճ օլուղուսու
անլաեամաթուրու, պիլալա մէսէ-
լէ էսասէն թէֆիլիլ իտիլլէնէք օ-
լուր իսէ, ալլը նահիլէլլէր տա-
խիլ օլմաեան մահէլլէրին սըրֆ
պիլ իտիլլէր մատտիլլէն իլէ Սըր-
պիլաեա մահալալ իտիլլէր օլուս-
լու կէօրիլլէր:

(Տէվաթի)

Ի Տ Ա Լ Ի Ա Ե Ի Կ Ղ Ե Ր

Վիճաբանութիւնը իտալիոյ երես-
փոխանաց խորհրդարանի մէջ. —
Նոր օրէնք եկեղեցականաց հա-
կաւորութեանց դէմ:

(Մանգումէնին 3374 ինճի նիւստիլին-
տէն պազըլլէր):

ՆիւՍ 19 Ի ՅՈՒՆԻԱՐԻ

Պիլիո. — Այս օրէնքը կառա-
վարութեան տկարութիւնը կը
յայտնէ: Չէր վայել ազատական
նախարարութեան մը այդպիսի օ-
րէնք մը ներկայացնել. որովհետեւ
այդ օրէնքը ստորին կարգի եկե-
ղեցականաց ապօրինաւորութիւն-
քը միայն պիտի կարօղանայ ուղղել:
Ատենաբանը պատմական մեծ
հմտութեամբ ցոյց կուտայ որ Լա-
տինական ցեղի ուշիմութիւնը բա-
ւական էր քահանայից ապօրինա-
ւորութիւնը արգելելու:

Կ'ըսէ, քաղաքակրթութիւնը և
գարգաշումը կրնան յետադիմել.
ոչ, ուրեմն ինչու կը վախճանը:
Պատժական որ և է օրէնքը՝ չէ կա-
րող քահանայից ապօրինաւորու-
թիւնը խախտել, այլ նոյն գործ-
ուած ապօրինաւորութիւնը ինք-
նին իսկ պիտի ջնջեն զայն: Մեք
բանտ կ'սպառնանք, իսկ քահա-
նայը դժուար կ'սպառնան. մեք
ուրած պատժոյ ժամանակը որոշ-
եալ է, իսկ քահանայից տուածի-
նը յաւիտեանական է. ըսել է որ նո-
քա մեղքից աւելի զօրութիւն
ունին:

Ատենաբանը կանցնի յետոյ կը-
ծու խօսքերով Պապը յանդիմա-
նել ըսելով որ նա իբրեւ գլուխ ա-
պստամբաց ետեւէ է իտալիոյ ազ-
գային էութիւնը կործանել, այն
Պապը կ'ըսէ, որ Մ'օթեայ և Թօ-
նէթիլի կո

137